

Fågelåret 2009 i Tunabygden

Året inleddes rätt normalt med snö och en del kyla. Trots detta fanns en del fåglar kvar i kommunen. Första dagarna på året rapporterades några kanadagäss i älven i Repbäcken. Enstaka björktrastar och koltrastar sågs här och där. Även några sidensvansflockar drog runt i kommunen.

Vid t.ex. Bullerforsen sågs 8 januari 8 knölsvanar, 2 sångsvanar och en storskrake. Någon dag tidigare även knipa. I Vattenparken fanns det både kricka och bläsand samt förstås gräsänder. Hela månaden dominerade vintern och i slutet av januari kom det mera snö. Även några gärdsmyggar fanns i kommunen.

Hela hösten och vintern rapporterades berguv från flera ställen och nu började även ropande uvar att höras, även på nya ställen, t.ex. Dalsjö. Kommer vi att nå samma resultat med antal häckningar som ifjol tro? Berguven är riksinventeringsart i år.

Vid DOF:s artrally den 13-14 feb. noterades några udda arter, rödhake, svarthätta och ringduva. De två sistnämnda från Borlänge. Vintern fortsatte resten av månaden med mera snö och riktigt vinterväder.

Vid vår uggleekskursion den 27:e kunde inga ugglor höras. Dagen efter började rapporter om döda och utsvulna kattugglor i centrala delar av stan att rapporteras. Även från andra ställen, bl.a. Rättvik. Tyder på att det inte finns mat eller att ugglorna inte kommer åt födan under snön.

Sista dagen på vintermånaden februari och första dagen på vårmånaden mars kom de första vårrapporterna dock. Ormvråk och grågås kunde rapporteras från Nybro och Bullerforsen. Första marsveckan bjöd på fortsatt vinterväder om än med lite vårkänning vissa dagar. Men även med mera påspädning av snötäcket också.

Omkring en vecka in i månaden började återigen lite berguvsobsar att dyka upp igen. Det verkar finnas uv på tre av de ställen som det fanns häckande berguv i fjol.

Den 9 mars observerades årets första pilgrimsfalk vid Naglarby och enligt en tidningsnotis syntes årets första tofsvipa på Hessesjöns strandkant. Först framemot den 14-15:e mars började lite vårkänning att märkas. Första sånglärkorna noterades då över Glöttret.

Några råkor får höra till de första vårobsarna. De höll till ett par dagar efter älven söder om Fåran. Varfågel fanns också här. Annars inte mycket i fågelväg trots det fina vårvädret. Några flera grågäss började dyka upp vid Bullerforsen. De första sångsvanarna började också visa sig.

Tofsvipa vid glöttret den 16:e. Även den första tranan rapporterades från Grängshammar. Det gick fram till sista marsveckan innan det började lossna och vårfågelrapporterna började strömma in. Första forsärlorna dök upp omkring den 25:26:e mars. Ringduvor, sångsvanar flera tofsvipor, ormvråk och de första trastarna kom nu också.

Första storspoven var här den 1 april tillsammans med fjällvråk och dubbeltrast. Några spelande sparvugglor kunde höras i början av månaden. Vårvärmen kom snabbt och alla

vårfåglar strömmande in under första aprilveckan. Storlom, skäggdopping och skogssnäppor fanns i Glöttret den 8:e. Blå kärrhökar visade sig här och var nu också. T.o.m. första lövsångarna rapporterades omkring en vecka in i april från några ställen i länet.

Rekordtidiga obsar av t.ex. ladusvala och brun kärrhök redan den 10 april. Ängspiplärka började rapporteras nu också. Vårvädret fortsatte med mycket fågelrapporter.

Den 18:e april genomförde klubben en improviserad inventering av mindre hackspett runt Vassjön, Bysjön och Övermora. 3-4 par lokaliserades. Blåsig, soligt och lite kallt väder. Några dagar senare rapporterades mindre hackspett från ett par ställen ytterligare i detta område. Kring samma tidpunkt rapporterades mindre hackspett även från Bullerforsen och Lusmyren också.

Omkring 20:e april började lövsångarrapporterna att öka. Samtidigt rapporterades först nu flockar av storspövar här och var. Flockar av skogssnäppor fanns t.ex. vid Vassjön och St. Holmsjön. I slutet av april ramlade nästan alla "1-maj arter" in med mera lövsångare, svartvit flugsnappare, grönsångare, svarthätta och göktyta.

T.o.m. rördrom och vattenrall fanns här vid månadsskiftet. Några jordugglor sträckte som vanligt förbi vid denna tidpunkt också. Fem skedänder fanns i Vassjön några dagar kring månadsskiftet där även snatterand visat sig lite tidigare. Sista april upptäcktes en brun glada vid Holmsjöarna, en art som nästan börjar bli årlig i våra trakter.

Ortolansparv dök som vanligt upp söder om Dala Airport några dagar in i maj. Ser ut som det numera är enda stället i kommunen där arten finns. Bruna gladan visade sig återigen vid Holmsjöområdet och visade upp sig fint vid Fågelskådningens dag den 10:e. Även en jungfrutrana rapporterades från L. Holmsjön samma morgon, dock endast sedd av en observatör. Den rapporterades dagen efter från Lindänget i Orsa. Bruna kärrhöken var i bobyggnadstagen här också.

En svart svan höll till ett tag runt Öv. Svärdsjö i början av månaden. En art som räknas som parkrymling men om denna fågel var ringmärkt på något vis är osäkert.

Vattenrall och rördrom kunde höras redan i början av maj. Omkring den 20:e fanns näktergal, gräshoppsångare, kärrsångare och rosenfink i kommunen. Som vanligt vid de klassiska lokalerna Lusmyren och kring L. Holmsjön. Flera näktergalar dök upp på Lusmyren, upp till fem ex. kunde rapporteras.

En rolig art som efter några års frånvaro i kommunen åter dykt upp är rörhöna. I de små dammarna kring vattenparken har den hittat en plats där den har funnits de senaste två tre åren. Även i Tjärnasjön upptäcktes ett par i år. Längre fram kunde lyckade häckningar rapporteras från båda lokalerna.

Troligtvis häckande skogsduva upptäcktes på Lusberget vid den inventering klubben gör åt Borlänge kommun i år. Det är med anledning av exploatering av åkermarken i området.

Den 28 maj tidigt på morgonen upptäckte Yngve Johansson en riktig raritet i sin trädgård i Islingby. En polyglottsångare! Den sjöng och visade upp sig fint för snart flera hundra skådare som kom från hela landet. Fantastiskt! Det var tredje fyndet i Sverige och första konstaterade sjungande fågel. De två tidigare fynden har varit om hösten.

I början av juni rapporterades nattskärna från Bergsveden, en art som det går år mellan rapporterna från kommunen. Verkade vara bara en ”engångsobservation” även denna gång. Några rapporter från övriga landskapet kom dock under sommaren.

En trastsångare observerades några dagar från St. Holmsjön i början av månaden också. Den bruna gladan fortsatte att visa sig under juni främst från Holmsjöområdet men rapporterades från några andra ställen i kommunen också. Det fanns även någon eller några exemplar till i landskapet under den här tiden också.

Rödromen lät höra av sig från Holmsjöarna även under juni. En fjällvråk rapporterades från Romme Alpin den 21 juni. Under juni konstaterades ett par svart rödstjärt från N. Backa, senare rapporterades även ungfåglar på platsen. Bruna gladan visades sig även nu i juni i Holmsjöområdet. Rapporterades från flera lokaler i landskapet bl.a. Gustafs, Hovran och Färnäs.

Sammanfattningsvis blev årets nattsångarperiod ganska normal, de flesta arterna kunde rapporteras. Gräshoppsångaren börjar dock bli mera sällsynt och även rosenfinken, ingen nattsångare men en art som finns i liknande miljöer som gräshoppsångaren.

Juli blev den blötaste julimånaden på många, många år. Det kanske inverkade negativt på de sena insektsätande häckfåglarna. Inget som vi tyvärr inte har någon riktig koll på. Lite noteringar av sträckande vadare gjordes förstås under sommaren. 23 juli sträckte det ett 80-tal myrspovar över Åselby. Några ytterligare myrspovar över Hessesjön i början av augusti.

I mitten av augusti rastade ett 10-tal strandskator i Bysjön på stenkistorna där. Förövrigt andra året i rad med strandskator där. Under året har rapporterna av havsörn i Torsångområdet fortsatt att hålla i sig precis som ifjol. Hoppas att vi snart kan notera häckande havsörn i vårt område.

Bruna kärrhöken ser ut att nu vara en årlig häckare i kommunen, säkert på flera ställen. Holmsjöområdet, Sellnässjön och Rudorna med Dalsjön är exempel på lokaler. T.ex. i Dalsjön kunde ungar höras från boet.

Under augusti rapporterades regelbundet kungsfiskare från Tunaån och Frostbrunnsdalen. Ser ut att vi kanske fått arten tillbaka på ytterligare en lokal utöver Bullerforsområdet.

Under september dominerade det fina vädret utan större väderomslag vilket gjorde att fåglarna inte noterades så speciellt. En art som dock lät höra av sig desto mera var korsnäbbarna som kunde höras i stort sett var som helst.

Det blev mycket rönnbär under hösten men inte förrän kring månadsskiftet sept./okt. började lite trastflockar dyka upp. Nu slog vädret om också till mera riktig höst med kalla nätter bl.a. De första enstaka sidensvansarna visade sig några dagar in i oktober. En del av de kvarvarande ormvråkarna drog nu iväg men ännu omkring den 10 oktober kunde 3-4 exemplar ses sittande på viltstängslet mellan Ornäs och Islingby.

Kring månadsskiftet blev Hessesjön ett litet gåseldorado. En flock på 39 spetsberggäss höll till kring sjön en längre tid tillsammans med omkring 500 kanadagäss. En liten flock vitkindade gäss visade sig där också. Spetsbergarna fanns kvar hela oktober månad. Även

under oktober blev det mesta av rönnbären kvar på träden, ännu inga större flockar av trastar eller sidensvansar. Havsörnsobservationerna fortsätter ifrån Torsångsområdet. Rapporter med jämna mellanrum under hösten. Några dagar med lite snö i slutet av månaden men den 27:e sågs i alla fall en ormvråk på viltstängslet i Ornäs.

Några dagar in i november dök de första varfåglarna upp på några ställen. En hel del gäss höll till kring Rommeholn omkring den 10:e En flock bläsgäss visade sig en stund i området. Några vitkindade höll till med omkring 400 kanadagäss och ett hundratal sångsvanar här också.

Hela november blev ganska mild och nederbördsfattig. Det resulterade i en del sena rapporter som t.ex. sjöorre och alfågel i Hessesjön omkring 20 november. Hessesjön har utmärkt sig med en rätt fin artlista under hösten.

Den 25 november rapporterades en sjungande svart rödstjärt vid SSAB! När vintern slog till på allvar en bit in i december flyttade fågeln inomhus på verket och fanns kvar till årets slut. Året avslutades riktigt vintrigt med snö och kyla. En hel del flockar av sidensvans och trastar dominerade rapporterna under månaden. En del rödvingetrastar fanns i flockarna också.

Bläsanden dök som vanligt upp i Vattenparken till årsskiftet och fick sällskap efter ett tag av en kricka också. Avslutningsvis kan nämnas havsörnsobservationerna som fortsatte ända in i slutet av december.

Lars-Erik Nilsson